

KONFERENCE „TVÁŘ NAŠÍ ZEMĚ“

Ve dnech 21. – 23. února byla z podnětu a pod záštitou prezidenta republiky Václava Havla konána konference o krajině „Tvář naší země“; pořádání se ujala Česká komora architektů. Na organizaci a náplni konference se podílela i „krajino-tvorná“ ministerstva (MŽP, MZE, MMR, MK a MDS).

Jak napsali sami organizátoři v informačním letáku *„posláním konference je obrátit pozornost k prostoru, k tomu, co pro nás je a čím nás ovlivňuje prostředí sídel a volné krajiny, a naopak čím my a z jakých pohmutek sídla a krajinu ovlivňujeme, jaké to má důsledky pro jejich vzhled a kvalitu a jak to zpětně ovlivňuje nás.*

Předvedením původu, souvislostí vzniku a trvání krajinných jevů a různých způsobů jejich reflexe by konference měla přispět k hlubšímu pochopení našeho místa na zemi a následné korekci našich dosavadních očekávání a zájmů, kterými ovlivňujeme tvář krajiny naší země. Smyslem prvního ročníku konference proto je spíše poukázat na vážnost a souvislosti krajinné problematiky, než přinést odpovědi na konkrétní otázky.“

Prezence účastníků konference, která probíhala ve středu 21. února od 14.00 ve vestibulu výstavních prostor v Tereziánském křídle Pražského hradu, kde bylo současně možno shlédnout profilovou výstavu našich nejvýznamnějších proudů krajinářské malby, grafiky a fotografie. Obrazy od konce pozdní gotiky až po nej-

současnější tvůrce přesvědčivě dokumentují nejen vývoj podoby naší krajiny, ale i změny v jejím vnímání a interpretaci. Autentičnost fotografie působí často nemilosrdnou bilancí při srovnání pohledů na tíž výsek krajiny po sto letech, což bylo dokumentováno ukázkami z publikace *Letem českým světem*.

Vlastní jednání konference bylo zahájeno v 16.00 ve Španělském sále. Jednání zahájil pan Ivo Mathé, který po uvítání účastníků současně omluvil pana prezidenta ze zdravotních důvodů. Místo jeho projevu zazněl tedy prostřednictvím video-projekce pozdrav Jeho královské výsosti prince Charlese, prince z Walesu, upozorňující na často necitlivé zábery pro plošně rozsáhlé komerční stavby a čtvrti obytných domů na „zelené louce“ a současně uvedl některé praktické příklady alternativních řešení.

Úvodní projev byl svěřen významné osobnosti spojující v sobě humanitní a environmentální vědy – prof. Erazimu Kohákovi, který rozvedl poněkud obecněji několik pohledů na člověka a jeho identifikaci nebo neidentifikaci s tím či oním prostředím a výzvu účastníkům konference po hledání nových forem soužití člověka s krajinou jako domovem. Ministři Kužvart a Fencel promluvili o významu svých rezortů z hlediska vlivu na vývoj krajiny. Milým překvapením byl telefonický vstup pana prezidenta, který měl

možnost přednesené projevy poslouchat. Podobně jako princ Charles, zdůraznil pan prezident nutnost tvorby nástrojů proti živelným záberům zvláště příměstské krajiny a poukázal na svůj záměr pořádání konferencí – tedy aby všichni, kdo mají profesně co do činění s krajinou, se společně domlouvali na optimální podobě její budoucí „tváře“.

V závěrečném projevu prvního dne zazněla z úst předsedy Senátu Petra Pitharta zkušená slova o vlastním poznávání bolestných proměn krajiny našeho pohraničí a o problémech a nadějích současné krajiny a venkova na základě zkušeností z Chrudimska – volebního obvodu pana předsedy, kde právě na podobě obce a jejího okolí je dobře vidět jakého má obec starostu a zastupitelstvo a obecně jak zde funguje občanská společnost.

Vlastní pracovní jednání konference probíhalo ve dvou následujících dnech v kongresovém středisku Výzkumného ústavu Silva – Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhoncích u Prahy. Jednání bylo rozděleno do šesti panelů. Jako první byl uveden **panel č. 1 – Krajina jako přírodní prostor**. Ač byl tento panel dle známých jmen (Petříček, Míchal, Čerovský atd.) doménou ochránců přírody, zazněla zde řada velmi nových pohledů na otázky biodiverzity, autoktonnosti a vývoje pohledů na ochranu přírody.

O to lépe pak navázal **panel č. 2 – Krajina jako kulturní prostor** řadou příspěvků věnujícím se vzniku a vývoji sídelní struktury, agrární a urbánní organizaci prostoru, ale také významném podílu monumentální i drobné sakrální architektury, jakož i baroku jako takového na formování dnešní krajiny. Zajímavý byl i referát polského kolegy z Institutu krajobrazowego, kde představil dlouhodobou práci tohoto ústavu na poli kulturní krajiny, což doprovodil četnými diapozitivy. Poněkud odlišným příspěvkem byl pohled Dr. Plose na otázky nového pojetí územního plánu versus krajinový plán (odůvodněnost některých regulativů, smysluplné zapojení veřejnosti apod.).

Osvěžení přinesl velmi konkrétní příspěvek Dr. Piňose z CHKO Broumovsko, který představil řadu dobrovolných aktivit a „ostrovů pozitivní náказы“ v tomto „slepém střevě republiky.“

Panel č. 3 – Duchovní rozměr krajiny zahájila Dr. Librová úvahou na téma kulturní krajina versus divočina, kde se zabývala některými tradičními pohledy obyvatel venkova na prvky krajinové rozmanitosti (mokřady, meze atd.). Další projevy, zejména sociologů a teologů tří hlavních církevních proudů v naší zemi, se zaměřily na jedinečnost a rozmanitost Díla stvoření a společné zodpovědnosti lidí za jeho uchování.

V mezičase se dostavil evropský komisař Michel Barnier, který ve svém projevu poukázal na možnosti budoucího čerpání z kohezních fondů Evropské unie a na nutnost správné přípravy příslušných projektů, jakož i nutnost získané prostředky optimálně využít.

Poslední čtvrtěční **panel č. 4 – Krajina v umělecké reflexi**, představil značně rozmanitý odraz krajiny ve všech uměleckých disciplínách. Zaujal zvláště poslední referát pana Bárty, který přes technické potíže s promítáním velmi sugestivně představil

již zmiňovanou publikaci „Letem českým světem po 100 letech.“ Hlavní proměny krajiny po 100 letech jsou kromě všeobecné „zadrátovanosti“ elektrickým vedením možná překvapivě – zeleně v krajině je dnes oproti době před 100 lety podstatně více. Je ovšem zanedbaná, zpuštěná, nekultivovaná, takže jako divočina působí daleko více krajina dnešní, zatímco pohledy z roku 1898 připomínaly svou drobnou strukturou ploch a souladem architektonických měřítek spíše intenzivně obdělávanou a pěstovanou zahrádku.

Sněhová kalamita, která se přehnalá předchozí večer a noc nad Prahou a okolím, způsobila nemalé problémy v dopravě všem účastníkům druhého dne konference, takže jednání se scházelo všelijak, ale nakonec program proběhl zcela dle rozpisu.

V **panelu č. 5 – Krajina z pohledu dnešních uživatelů** zazněly poměrně vstřícné projevy reprezentující minulé i současné přístupy zemědělců, lesníků, vodohospodářů, těžařů i dopraváků. V závěru tohoto bloku zaujal zejména příspěvek prof. Fanty z univerzity v Amsterdamu s poměrně kritickými názory na stav naší krajiny i současnou legislativní i skutečnou péči o ni vzhledem k našemu brzkému vstupu do EU, kde je péči o přírodní prostředí, přírodu a krajinu věnována značná pozornost. U nás je zatím příznačná absence politického, uživatelského i občanského povědomí krajiny, které může být napravováno jen zodpovědnou spoluprací všech krajinotvorných rezortů připravených přijmout zásadní politická rozhodnutí v tomto směru.

V úvodu posledního **panelu č. 6 – Krajina v ohrožení** dominovala informace Dr. Plesníka o nedávno Radou Evropy přijaté Úmluvy o evropské krajině – významném dokumentu, jehož cílem je zabezpečení ochrany a péče o krajinu a krajinové plánování a za aktivní účasti veřejnosti organi-

zace evropské spolupráce v otázkách, souvisejících s krajinou. Tuto úmluvu podepsalo dosud 18 evropských států. Česká republika se podrobným monitorováním své stávající i budoucí legislativy k přijetí této úmluvy zodpovědně připravuje.

I další příspěvky v tomto panelu byly poměrně rozmanité. Týkaly se např. revitalizace Jizerských hor, možného vlivu globálních klimatických změn na naši krajinu, pozitivním i negativním vlivům cestovního ruchu, živelnou suburbanizací příměstské krajiny i stále živým záměrem na výstavbu kanálu Dunaj – Odra – Labe.

Co říci závěrem? Základní záměr konference se zdařil. Bylo jím, slovy skutečného hlavního garanta celé akce Ivana Dejmalu, který nás neukázněně účastníky vždy na konci přestávky svým silným hlasem svolával z předsálí k pokračování jednání, toto: „...*uspořádat fórum, na němž by se sešli všichni, kdo se svou praxí vztahují ke krajině naší země...provést rekapitulaci vztahu k ní a konstatovat příčinné souvislosti jejího stavu, meze a možnosti jejího využívání i předpoklady...našich obnovných i záchranných snah...abychom se vzájemně vyslechli a následně o tom přemýšleli...*“. Díky více než dvaceti referátům za den bohužel na přemýšlení a tolik potřebnou diskusi již nebylo mnoho času ani energie. Mezi množstvím příspěvků podstatně chyběl zástupce komunální sféry (starosta), který by na konkrétním příkladu obce a jejího okolí předvedl možnosti i problémy dnešní „tváře naší země“. Bez zodpovědného individuálního zhodnocení každým účastníkem a návaznosti dalších, konkrétněji pojatých akcí (z čímkž organizátoři počítají), by celé setkání mohlo působit jako rozmanitá, ale přece jen nikam konkrétněji nesměřující akademická debata. Je na svědomí i možnostech každého zúčastněného, aby tomu tak nebylo.

Igor Kyselka